

चतुर्थचरणम्, कार्यक्रमः 07

पञ्चदिवसीय-ऑनलाइन-राष्ट्रीय-कार्यशाला

आकलन एवं शोध उपकरण निर्माण

(Developing Assessment and Research Tools)

07-11 सितम्बर 2020 पर्यन्तम्

संक्षिप्तप्रतिवेदनम्

भारतसर्वकारस्य शिक्षामन्त्रालयस्य बहुआयामिपरियोजना-पण्डितमदनमोहनमालवीयराष्ट्रीयशिक्षकशिक्षणमिशनमित्यस्य अन्तर्गतत्वेन स्थापितेन नवदेहलीस्थश्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालये शिक्षणाधिगमकेन्द्रेण चतुर्थचरणस्य कार्यक्रममाणां 'आकलन एवं शोध उपकरण निर्माण' इति विषये सप्तम-पञ्चदिवसीयराष्ट्रीयकार्यशालायाः आयोजनम् 2020 तमवर्षस्य सितम्बरमासस्य सप्तमदिनाङ्कात् सितम्बरमासस्य एकादशदिनाङ्कं यावत् कृतम्। कार्यशालायाः मुख्योद्देश्यं प्रतिभागिनां विविध-आकलनशोधोपकरणयोः (मात्रात्मकगुणात्मकयोः) अभिकल्पानाम्, विकासप्रमापीकरणानां च परिचयप्रदानम् तथा च एतेषाम् उपकरणानां सम्बद्धकुशलतानां च विकासः करणीयः। ऑनलाइनकार्यशालायाः सञ्चालनं गूगलमीट इत्यस्य मञ्चे कृतम्। उद्घाटनसत्रस्य शुभारम्भः शिक्षणाधिगमकेन्द्रस्य परियोजनाध्यक्षया प्रो. अमितापाण्डेयभारद्वाजमहोदयया स्वागतभाषणं कार्यशालायाः सन्दर्भैः च कृतम्। तदनु अध्यक्षीयभाषणं श्रीलालबहादुरशास्त्रीराष्ट्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयस्य माननीयानां कुलपतीनां प्रो. रमेशकुमारपाण्डेयवर्याणां च जातम्। प्रो. के. भरतभूषणवर्येण (शिक्षासङ्कायप्रमुखः विभागाध्यक्षश्च) धन्यवादज्ञापनेन विहितम्। कार्यशालायाः क्रियान्वयनं विशेषरूपेण अभिकल्पितेषु 30 सत्रेषु कृतम्, तेषु उद्घाटन-प्रबोधन-चतुर्दशप्रदर्शनाधारित-तकनीकीप्रश्नोत्तरसत्रम्, पञ्चस्वाध्यास-ऑनलाइनमाकलन-प्रतिपुष्टि-अनुभवकथनसमापनादीनि सत्राणि जातानि। अन्तिमतिथिपर्यन्तं 246 प्रतिभागिनां पञ्जीकरणं प्राप्तम्, तेषु 226 कार्यशालायाम् आमन्त्रिताः, तथैव 212 प्रतिभागिभिः स्वीयं प्रतिभागस्य प्रतिपुष्टिः प्रदत्तः, परञ्च 189 प्रतिभागिभिः कार्यशाला पूर्णं कृतवन्तः, 23 प्रतिभागिनः व्यक्तिगतकारणेन प्रतिभागकर्तुं न शक्तवन्तः। 189 प्रतिभागीषु भारतस्य 22 राज्येभ्यः 148 प्रतिभागिनः, 02 केन्द्रशासितप्रदेशेभ्यः 41 प्रतिभागिनः आसन्। 22 राज्येभ्यः प्रतिभागिनाम् आन्ध्रप्रदेशतः 13, असमतः 03, बिहारतः 06, छत्तीसगतः 01, गोवातः 02, गुजराततः 01, हरियाणातः 12, हिमाचलतः 01, झारखण्डतः 05, कर्नाटकतः 03, मध्यप्रदेशतः 07, महाराष्ट्रतः 16, मेघालयतः 01, ओडिशातः 08, पंजाबतः 03, राजस्थानतः 21, तमिलनाडुतः 04, तेलंगानातः 02, त्रिपुरातः 02, उत्तरप्रदेशतः 25, उत्तराखण्डतः 05, पश्चिमबंगालतः 07, द्वे-केन्द्रशासितप्रदेशेभ्यः चण्डीगढतः 03, देहलीतः 38 प्रतिभागिनः च आसन्। कार्यशालाविषये निष्णातानां देशस्य प्रतिष्ठितसंस्थानानाम् दशविशेषज्ञानां कुशलमार्गदर्शने जातम्। एतेषु सत्रेषु कार्यशालायाः मुख्यविषयाः आसन् ते यथा- आकलनशोधोपकरणयोः विहंगावलोकनम्, आकलनोपकरणरणानां रूपेण रूब्रिक्सनिर्माणं, निष्पादनाधारितपरीक्षणनिर्माणम्, प्रश्नावलीः निर्माणं तेषां प्रमापीकरणं च, संरचनात्मक-आकलनरूपेण प्रश्नोत्तरी, अभिवृत्तिमापनी इत्यस्य निर्माणवैधता च, मूल्यमापनीः निर्माणं तेषां प्रमापीकरणं, शोधोपकरण रूपेण लक्ष्यसमूहपरिचर्चा, उपलब्धिपरीक्षणस्य निर्माणं एवं प्रमापीकरणम्, आकलनम् एवं शोधोपकरणानां रूपेण प्रेक्षणं, पोर्टफोलियो आकलनम्, एनेक्डोटल-रिकार्डस् अभिक्षमतापरीक्षणं निर्माणः तेषां मानकीकरणं च। तकनीकीसत्राणां विषयेषु 10 दत्तकार्याणि प्रतिभागिनां प्रदत्ताः। ऑनलाइनपरीक्षणम् अपि प्रशासितम्, तेषु 48% प्रतिभागिनः 60 प्रतिशतात् अधिकान् अङ्कान् लब्धवन्तः। अन्ते विशेषज्ञानां प्रस्तुतव्याख्यानानां गुणवत्ताविषये ऑनलाइनप्रतिपुष्टिः चतुश्श्रेणीषु कृता। यथा- उत्कृष्टम्, अति-उत्तमम्, उत्तमम्, संतोषजनकं च प्राप्तम्। तथा च तेषां औसतम् 76% 20% 03% एवं 01% क्रमशः श्रेणीषु प्राप्तम्। अनेन साकं कार्यशालायाः सन्दर्भे ऑनलाइनप्रतिपुष्टिः 10 बिन्दूनां पञ्चश्रेण्यां प्राप्ता। यथा- उत्कृष्टम्, अति-उत्तमम्, उत्तमम्, संतोषजनकम्, असंतोषजनकं च। एतेषां 10 बिन्दूनां प्राप्तश्रेण्याम् औसतप्रतिशते 81% उत्कृष्टम्, 16% अति-उत्तमम्, 02% उत्तमम्, 01% संतोषजनकं च प्राप्तम्। समापनसत्रे परियोजनाध्यक्षया गणमान्यातिथीनां स्वागतं कार्यशालाप्रतिवेदनं च प्रस्तुतम्। तदनु प्रो. श्रीनिवासवरखेडीमहोदयानां (कुलपतिः, कविकुलगरुकालिदाससंस्कृत- विश्वविद्यालयः, नागपुरम्) मुख्यातिथीनां सम्बोधनम्, अध्यक्षीयभाषणं माननीयानां प्रो. रमेशकुमारपाण्डेयवर्याणां (कुलपतिः, श्रीला.ब.शा.रा.सं.वि.वि., नवदेहली) च गरिमय्याम् उपस्थित्यां शिक्षणाधिगमकेन्द्रेण प्रकाशितं द्वे-सन्दर्शिका उच्चप्राथमिक- माध्यमिकस्तरीया च संस्कृतशिक्षणसन्दर्शिकयोः ई-विमोचनं कृतम्। शिक्षासङ्कायप्रमुखस्य धन्यवादज्ञापनेन कार्यशाला सम्पन्नतां गता। कार्यशालायाः समापनोपरान्तं सफलप्रतिभागिनां ई-चित्रावली ई-प्रमाणपत्राणि च मेलद्वारा सम्प्रेषितानि।